

Prioritizing Villages in Terms of the Impact of Sports Tourism on Economic Resilience: The Case of Rural Areas in Northern Khorasan Razavi

Khadija Bozrajmehri

Associate Professor, Department of Geography, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Amin Faal Jalali *

Ph.D. Student in Geography and Rural Planning, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Extended Abstract

Introduction

Economic development is a multidimensional process aimed at creating new opportunities and reducing economic problems at the community level. This process encompasses improving trade, increasing productivity, and reducing poverty and unemployment. Villages, as a vital part of human settlements, face numerous economic challenges, including decreasing population and rising unemployment rates. In Iran, since the land reforms, the proportion of the rural population has sharply declined, and the rural unemployment rate has reached approximately 9.8%, highlighting the growing economic issues in these areas. To address these challenges, this study focuses on enhancing economic resilience in rural communities by

* Corresponding Author: amin.faaljalali@mail.um.ac.ir

How to Cite: Bozrajmehri, K. and Faal Jalali, A. (2026). Prioritizing villages in terms of the impact of sports tourism on economic resilience (case study of rural areas in northern Khorasan Razavi). *Tourism Management Studies*, 20(72), 1-30. doi: [10.22054/tms.2025.85137.3053](https://doi.org/10.22054/tms.2025.85137.3053)

utilizing cultural and sports capacities. Choukhe wrestling, a traditional sport in Northern Khorasan, not only represents a part of local cultural identity but also offers potential to attract tourists and generate significant employment. Organizing championship competitions of Choukhe wrestling can strengthen the economic and social resilience of rural communities. This sport serves as a non-oil source of income, creating jobs and boosting tourism while providing sustainable income for villagers, especially during the agricultural off-seasons. This research aims to investigate the impact of organizing Choukhe wrestling competitions on the economic resilience of rural areas in Northern Khorasan and its role in strengthening the local economy. The findings of this study can inform the design of effective strategies for the sustainable development of these regions.

Research Methodology

The present study is classified as descriptive and analytical. To gather data, both field and library methods were used. Given the availability of standard tools for measuring the effects of sports tourism on economic resilience (as per the studies by Briguglio, 2008), suitable indicators for rural communities, relevant to villages and the impacts of sports tourism, and aligned with the aims of this research were extracted. Subsequently, a 23-question questionnaire, divided into 5 components, was designed using a 5-point Likert scale to collect information from rural areas. To assess the questionnaire's validity, feedback was sought from 10 university professors, PhD students, and sports tourism experts. After receiving and implementing their comments and suggestions, the questionnaire was finalized and approved. The statistical population consists of rural communities affected by sports tourism. However, due to the large size of the statistical population and limitations on time and financial resources, the researcher had to sample from it. In this study, 11 villages were selected in which local and traditional wrestling events, specifically Choukhe wrestling, are held, compared to other villages in the province.

Research Findings

In this study, based on average index analysis, it was determined that sports tourism in the studied villages has had positive effects on their economic status and increased villagers' resilience. All components were meanly above the average threshold of 3, with the highest average belonging to the efficiency of microeconomic markets component, which scored 4. From the respondents' perspective, the components of economic stability, social development, and environmental factors also showed high average, indicating the positive impact of event-centered sports tourism, particularly Choukhe wrestling, in creating economic stability, developing cultural and educational capacities, reducing deprivation, and improving venues for holding events and transportation infrastructure. Specifically, facilitating access to financial capital, creating new job opportunities, and enhancing economic security were identified as the most significant factors in increasing villages' economic resilience through sports tourism. Overall, the findings of this research suggest that sports events play an important role in improving economic stability and increasing rural areas' resilience by fostering economic diversity, boosting villagers' incomes, and reducing dependence on agricultural income sources. Investment in infrastructure, the environment, and the development of cultural and educational capacities through sports tourism can strengthen economic structures and facilitate sustainable growth in rural communities.

Additionally, this research examined and ranked the villages based on economic, social, and environmental criteria using the multi-criteria CODAS model. Data on economic stability, the efficiency of microeconomic markets, good governance, social development, and environmental factors were collected for each village and analyzed in detail. The results indicated significant differences in the villages' performance across these criteria. By calculating the average scores and performing necessary normalizations, the comparability and analysis between villages were enhanced. This model showed that the villages of Rahvard, Barghamad, and Imam-Vardi-Khan were in the

best position regarding the criteria for sports tourism related to Choukhe wrestling, while Dahana Ekhlemad ranked lowest.

Conclusion

This study found that sports tourism, particularly Choukhe wrestling, has positive effects on village economies and increases villagers' resilience. Various components, including economic stability and social development, indicate the positive impacts of this type of tourism. The most significant factors influencing this include accessing to financial resources, job creation, and economic security. Additionally, using the CODAS model, the villages were ranked based on economic, social, and environmental criteria, showing significant differences in their performance. This model facilitated a clearer comparison of villages' status, indicating that some villages are better positioned for sports tourism, while others need improvement. Ultimately, the research demonstrated that investing in infrastructure and cultural capacities can strengthen the local economy and drive sustainable growth in rural communities.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All authors approved the manuscript content and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We are grateful to all the people who provided scientific consultation for this paper.

Keywords: Economic resilience, sports tourism, sports event, Choukhe wrestling, Northern Khorasan

اولویت‌بندی روستاها به لحاظ اثرگذاری گردشگری ورزشی بر تاب‌آوری اقتصادی (مطالعه‌ی موردی مناطق روستایی شمال خراسان رضوی)

دانشیار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

خدیدجه بوزرجمهری

دانشجوی دکتری رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

امین فعال جلالی *

چکیده

گردشگری ورزشی به‌عنوان یکی از اشکال مهم گردشگری راهی مؤثر در توسعه‌ی اقتصادی است. نواحی روستایی شمال خراسان رضوی به‌دلیل شرایط محیطی، همواره از مشکلات اقتصادی متعددی از جمله تنوع کم فعالیت‌ها، درآمد کم، نبود شغل مناسب و... رنج می‌برند. اما این منطقه به لحاظ فرهنگی بسیار غنی بوده و به‌عنوان مهد کشتی باچوخه شناخته می‌شود که ریشه در فرهنگ و قومیت آن‌ها دارد. با توجه به استقبال فراوان، توجه به این رویداد ورزشی می‌تواند نقش مهمی در توسعه و بهبود وضعیت اقتصادی منطقه داشته باشد. هدف این پژوهش، شناخت اثرات گردشگری ورزشی رویداد محور در افزایش تاب‌آوری اقتصادی نواحی روستایی است. این بررسی با روش پیمایشی و توصیفی-تحلیلی به انجام رسید. داده‌های مورد نیاز در قالب پرسشنامه بین ۱۱ روستای شمال خراسان رضوی گردآوری و با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی و همچنین، روش رتبه‌بندی کوداس، مورد تحلیل قرار گرفت. در این پژوهش ۵ مؤلفه‌ی استاندارد برای سنجش اثرگذاری گردشگری اقتصادی بر تاب‌آوری اقتصادی استفاده شد و بنا به اهمیت مؤلفه‌ها در روستاها با استفاده از نظر کارشناسان امتیازبندی شدند که به ترتیب امتیازها شامل حکمرانی خوب (۰/۳۲۶)، توسعه‌ی اجتماعی (۰/۳۲۵)، کارایی بازارهای اقتصاد خرد (۰/۱۹۲)، عوامل محیطی (۰/۱۲) و ثبات اقتصاد (۰/۰۳۶) می‌باشد. یافته‌ها نشان‌دهنده‌ی اهمیت گردشگری ورزشی در افزایش تاب‌آوری اقتصادی می‌باشد. به‌گونه‌ای که میانگین مؤلفه‌های کارایی بازارهای اقتصاد خرد ۴، عوامل محیطی ۳/۹۴، توسعه‌ی اجتماعی ۳/۸۷، ثبات اقتصاد ۳/۵۹ و حکمرانی خوب ۳/۳۶ می‌باشد. نتایج رتبه‌بندی روستاها در مدل کوداس نشان می‌دهد که روستای «رهورد» با کسب بالاترین امتیاز ۱/۶۱ به‌عنوان پیشرو در تأثیرات اقتصادی گردشگری و روستای «برغمند» با امتیاز ۱/۱۴۰ در مقام دوم و «امام وردی خان» با امتیاز ۱/۳۱۲ در مقام سوم قرار دارند.

کلیدواژه‌ها: تاب‌آوری اقتصادی، رویداد ورزشی، شمال خراسان، کشتی باچوخه، گردشگری ورزشی.

مقدمه

توسعه اقتصادی، فرآیندی است که در آن دولت‌ها و جوامع با شناسایی و بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود، به دنبال خلق فرصت‌های جدید و ایجاد تحول در اقتصاد هستند (فخرقازی و همکاران، ۱۴۰۱) که تنها به بهبود وضعیت اقتصادی محدود نمی‌شود، بلکه بستری برای مقابله با چالش‌های اقتصادی و رفع مشکلات ساختاری فراهم می‌کند (Watson & Deller, 2022). توسعه اقتصادی یک مفهوم چندبُعدی است که تغییرات اساسی در ساختار اقتصادی، از جمله رونق تجارت، افزایش بهره‌وری، کاهش فقر و نابرابری، اشتغال‌زایی و کاهش نرخ بیکاری را شامل می‌شود و هدف اصلی این است که مشکلات اقتصادی را در سطح جوامع به حداقل برساند (Cellini & Cuccia, 2015). روستاها نیز به‌عنوان بخش مهمی از سکونتگاه‌های انسانی از مسائل اقتصادی جدا نیستند و امروزه با چالش‌های متعددی روبه‌رو هستند. بخشی از مشکلات اقتصاد روستایی نتیجه‌ی اجتناب‌ناپذیر صنعتی شدن و توجه فزاینده به نواحی شهری است که این معضل حتی در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته نیز مشاهده می‌شود (Ibanescu et al., 2023). کشور ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده، به طوری که بررسی‌های تاریخی نشان‌دهنده‌ی آن است که از زمان اصلاحات ارضی نسبت جمعیت روستایی از ۶۸/۶ درصد (در سال ۱۳۳۵) به ۳۱/۴ درصد (در سال ۱۳۹۵) کاهش یافته که این در نتیجه‌ی افزایش شکاف توسعه بین مناطق شهری و روستایی و برخورداری از زندگی بهتر در شهرها، بوده است (سالنامه آماری، ۱۳۹۸).

مطالعه‌ی حاضر بر افزایش تاب‌آوری اقتصادی ساکنان روستایی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فرهنگی و ورزشی موجود در این مناطق تأکید دارد. در این راستا، برخی از رویدادهای ورزشی محلی که در مناطق روستایی برگزار می‌شوند و عموماً ریشه در تاریخ و فرهنگ دارند، در قالب گردشگری ورزشی قرار می‌گیرند. این رویدادها به‌عنوان یک پتانسیل جذاب و مهم در توسعه‌ی گردشگری تلقی می‌شوند (محمدی و عوضی دارنجانی، ۱۴۰۳). آن‌ها نه تنها به پایداری و حفظ فرهنگ کمک می‌کنند، بلکه با جذب گردشگران برای تماشای این رویدادها، رونق اقتصادی روستاها را نیز به‌همراه دارند (اندام و همکاران،

۱۳۹۲). امروزه به دلیل پیچیدگی‌ها و چالش‌های مختلفی که مناطق روستایی کشور با آن مواجه هستند، تقویت تاب‌آوری اقتصادی با تأکید بر قابلیت‌ها و پتانسیل‌های فرهنگی از نیازهای اساسی این نواحی است (Durkin & Wise, 2017).

بر اساس داده‌های سالنامه‌ی آماری در دوره‌های مختلف، خصوصاً از سال ۶۵ به بعد، رشد جمعیت روستایی منفی شده است. به‌عنوان مثال، در دوره ۸۵-۷۵، رشد منفی ۰/۴ درصد و در دوره ۹۵-۸۵، رشد منفی ۰/۶ درصد بوده است (مرکز آمار، ۱۴۰۲) که نشان‌دهنده‌ی مهاجرت گسترده به شهرها برای دستیابی به فرصت‌های شغلی و درآمد و فرار از مشکلات اقتصادی روستایی است.

از نظر وضعیت بیکاری، بسیاری از روستاهای خراسان رضوی با نرخ بالای بیکاری (۷/۱ درصد) مواجه‌اند، که عمدتاً ناشی از تنوع کم شغلی است (سالنامه آماری، ۱۴۰۲). مشاغل رایج در این مناطق شامل کشاورزی، دامداری و صنایع دستی است، اما این فعالیت‌ها به دلیل بهره‌وری پایین، محدودیت منابع آبی و نبود بازار مناسب، درآمد ناچیزی (اغلب کمتر از میانگین شهری) ایجاد می‌کنند (سالنامه آماری، ۱۴۰۲). این مشکلات، همراه با نابرابری در توزیع درآمد و کمبود زیرساخت‌های اقتصادی، منجر به فقر و مهاجرت شده و اقتصاد روستایی را تضعیف کرده است (مرکز آمار، ۱۴۰۲). اما روستاهای این منطقه با توجه به قدمت بالای سکونت به لحاظ فرهنگی، بسیار غنی هستند و با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فرهنگی و بومی همچون آداب و رسوم و رویدادهای محلی مانند ورزش‌های سنتی در قالب فعالیت‌های گردشگری، می‌توان راهکارهای مؤثری برای توسعه‌ی پایدار این مناطق طراحی کرد (اسعدی و جباری، ۱۴۰۰). بهره‌گیری از منابع فرهنگی و ورزش‌های بومی مناطق روستایی به‌عنوان ظرفیتی پایدار، می‌تواند راهکاری مؤثر برای ایجاد فرصت‌های شغلی و افزایش تاب‌آوری اقتصادی باشد و به توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی روستاها کمک کند (Poczta & Malchrowicz, 2018).

در این پژوهش، تمرکز اصلی بر نقش ورزش‌های بومی مانند کشتی باچوخه است. این ورزش نه تنها بخشی از هویت فرهنگی مردم شمال خراسان محسوب می‌شود، بلکه ظرفیت بالایی برای جذب گردشگر و ایجاد اشتغال دارد. کشتی باچوخه، به‌عنوان یکی از

برجسته‌ترین ورزش‌های محلی، می‌تواند به ابزاری برای ترویج هویت فرهنگی و ایجاد درآمدهای پایدار در روستاها تبدیل شود. این رویکرد، علاوه بر تقویت اقتصاد محلی، باعث افزایش همبستگی اجتماعی و مقابله با چالش‌های اقتصادی نیز می‌گردد.

برگزاری مسابقات قهرمانی استانی و کشوری کشتی پهلوانی باچوخه در مناطق شمالی استان خراسان رضوی، نه تنها یک رویداد ورزشی مهم است، بلکه فرصتی بی‌نظیر برای تقویت تاب‌آوری اقتصادی و اجتماعی جوامع روستایی این منطقه محسوب می‌شود. گردشگری ورزشی، به‌ویژه در حوزه‌ی ورزش‌های بومی و سنتی مانند کشتی باچوخه می‌تواند نقش اساسی در افزایش مقاومت اقتصادی روستاها در برابر بحران‌های اقتصادی و اجتماعی ایفا کند. کشتی باچوخه که ریشه در تاریخ و فرهنگ مردم شمال خراسان دارد، در حال حاضر به‌عنوان یک فرصت ارزشمند برای تنوع‌بخشی به منابع درآمدی روستاها شناخته می‌شود.

در بسیاری از روستاهای این خطه، کشتی باچوخه چیزی فراتر از یک ورزش است؛ این سنت دیرینه در کنار کشاورزی و دامداری، به روستاییان هویت می‌بخشد و گردشگران و بازدیدکنندگان بسیاری را به سوی خود جذب می‌کند. باچوخه نه تنها شور و نشاط را به جامعه تزریق می‌کند و همبستگی را میان اهالی روستا مستحکم می‌سازد، بلکه با جذب گردشگر همچون یک موتور محرک اقتصادی، مسیرهای نوینی را برای ایجاد شغل‌های پایدار پیش روی جوانان می‌گشاید. توسعه‌ی گردشگری و افزایش تاب‌آوری اقتصادی از دریچه‌ی کشتی باچوخه یعنی روستاها می‌توانند با بهره‌گیری هوشمندانه از این گنجینه‌ی ورزشی، قدرت خود را در برابر تهدیدات و نوسانات اقتصادی افزایش دهند و به‌ویژه در فصل‌هایی که کشاورزی رونق چندانی ندارد، درآمدی پایدار داشته باشند.

رونق گردشگری ورزشی نیز فرصت‌های بی‌نظیری را برای آموزش و ارتقای مهارت‌های جوانان روستایی، به‌ویژه در بخش‌های خدماتی و ورزشی، فراهم می‌آورد. این امر می‌تواند به توسعه و تنوع فعالیت‌های اقتصادی در روستاها کمک کرده و سرمایه‌های مالی را از منابع مختلف به روستاها جذب کند. باچوخه، فراتر از یک ورزش سنتی، به جادوی جذب گردشگر در روستاهای شمال خراسان رضوی تبدیل شده است. آمارهای

اداره ورزش و جوانان و میراث فرهنگی و گردشگری نشان می‌دهد که سالانه بین ۵۰۰ هزار تا ۱ میلیون گردشگر برای تماشای این رویداد ورزشی به روستاهای مهد باچوخه سفر می‌کنند. این حجم عظیم گردشگر، نویدبخش رونق اقتصادی در مناطق روستایی است. حال، با توجه به اهمیتی که این ورزش ریشه‌دار در روستاهای شمال خراسان رضوی دارد، این پرسش مطرح می‌شود: برگزاری مسابقات کشتی باچوخه در نواحی روستایی شمال خراسان رضوی تا چه اندازه بر افزایش تاب‌آوری اقتصادی روستاها تأثیرگذار بوده و چه میزان به توسعه و تقویت اقتصاد محلی در طول زمان برگزاری این رویداد ورزشی کمک کرده است؟ این پژوهش، به دنبال یافتن پاسخ این پرسش کلیدی است. چرا که مرور مطالعات انجام‌شده پیرامون گردشگری ورزشی نشان‌دهنده آن است که اغلب مطالعات بیشتر به ورزش‌هایی پرداخته‌اند که ریشه در فرهنگ و قومیت نداشته و همچنین، بخش زیادی از این تحقیقات تأثیرات گردشگری ورزشی را بر نواحی شهری بررسی کرده‌اند و مطالعه‌ای که تأثیر گردشگری ورزشی را بر نواحی روستایی مورد بررسی قرار دهد از سوی محقق مشاهده نگردید. انجام این مطالعه می‌تواند تأثیرات ورزش بومی و محلی کشتی باچوخه که ریشه در فرهنگ ساکنان شمال خراسان دارد را بر توسعه اقتصادی نواحی روستایی نشان دهد.

پیشینه پژوهش

جدول زیر تعدادی از مطالعاتی که پیرامون این پژوهش می‌باشند را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشخص است در رابطه با مبحث گردشگری ورزشی و نقش آن در تقویت اقتصادی مطالعاتی انجام شده که در جدول زیر به چند نمونه از آن‌ها اشاره شده است.

جدول ۱. پیشینه‌ی پژوهش در مطالعات انجام شده

نویسنده و سال	عنوان	نتایج	روش کار	حوزه پژوهش
رحمانی و همکاران (۱۳۹۷)	اثرات اقتصادی گردشگری ورزشی در کشورهای در حال توسعه با تأکید بر نقش بخش خصوصی	گردشگری ورزشی منجر به رشد و توسعه پایدار در اقتصاد کشورهای در حال توسعه می‌گردد و با ورود بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری ورزش، نرخ بیکاری کاهش یافته و در بلندمدت مزایای بسیاری برای کشور میزبان ایجاد می‌گردد و می‌توان عنوان کرد که سرمایه‌گذاری در صنعت گردشگری ورزشی دارای مزایای بلندمدت و کوتاه‌مدت است.	مروری	اثرات اقتصادی گردشگری ورزشی
اولیایی و همکاران (۱۴۰۰)	بررسی نقش گردشگری در خصوص تاب‌آوری اقتصادی روستاییان (مطالعه‌ی موردی: شهرستان اردبیل)	در بُعد اقتصادی با میانگین (۳/۳۴) گردشگری روستایی باعث افزایش تاب‌آوری اقتصادی در روستاهای مورد مطالعه شده و نقش گردشگری در ایجاد تاب‌آوری اقتصادی، مثبت و سازنده ارزیابی می‌شود.	روش کتابخانه‌ای و میدانی	اثر گردشگری بر تاب‌آوری اقتصادی و اجتماعی
حیدری و همکاران (۱۴۰۱)	چالش‌های پیش روی توسعه کسب‌وکارهای کارآفرینانه گردشگری ورزشی ایران	نتایج نشان داد که ۱۲ مفهوم و ۷ مقوله، از چالش‌های پیش روی توسعه کسب‌وکارهای کارآفرینانه‌ی گردشگری ورزشی ایران می‌باشد. از چالش‌های شناسایی شده می‌توان به چالش‌های امنیتی، بهداشتی، فرهنگی اجتماعی، منابع انسانی، سیاسی و قانونی، اطلاعاتی و ارتباطی و اقتصادی اشاره نمود.	روش کیفی	چالش‌های کسب‌وکارهای کارآفرینانه گردشگری ورزشی

ادامه جدول ۱.

نویسنده و سال	عنوان	نتایج	روش کار	حوزه پژوهش
Muiruri Njoroge et al. (2017)	گردشگری ورزشی و تأثیر اجتماعی - اقتصادی درک شده در کنیا: مورد شهرستان ماچاکوس	گردشگری ورزشی دارای نتایج مثبت و منفی است. اثرات مثبت گردشگری ورزشی عبارت‌اند از: تقویت زیرساخت‌ها، افزایش میزان سرمایه‌گذاری مالی، افزایش منافع اقتصادی؛ پایداری شغلی جامعه، افزایش میزان درآمدها و بهبود وضعیت اشتغال بوده و اثرات منفی آن عبارت‌اند از: هزینه‌های اقتصادی، تعارضات اجتماعی، افزایش تورم محلی و همچنین، افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل در ماچاکوس.	روش کتابخانه‌ای و میدانی	تأثیر گردشگری ورزشی در ابعاد اجتماعی - اقتصادی
Widianingsih et al. (2023)	گردشگری ورزشی، توسعه منطقه‌ای و تاب‌آوری شهری: تمرکز بر توسعه اقتصادی منطقه‌ای در ناحیه دریایچه توبا	رویدادهای ورزشی قایقرانی نه تنها به‌عنوان محرکی برای بهبود اقتصاد محلی پس از همه‌گیری کووید-۱۹ عمل کرده‌اند، بلکه به‌عنوان بستری برای ترویج سایر جاذبه‌های گردشگری در منطقه نیز مؤثر بوده‌اند.	مروری	اثر گردشگری ورزشی در توسعه و تاب‌آوری اقتصادی
Raso & Cherubini (2024)	گردشگری ورزشی و توسعه اقتصادی منطقه‌ای	گردشگری ورزشی با جذب گردشگر، ایجاد فرصت‌های شغلی و درآمدزایی برای کسب‌وکارهای محلی، تأثیر مثبتی بر مناطق هدف گردشگری دارد و رویدادهای ورزشی کوچک و بزرگ می‌توانند به‌طور بالقوه به توسعه اقتصادی منطقه کمک کنند.	مروری	اثر گردشگری ورزشی در توسعه اقتصادی

روش

مطالعه‌ی حاضر از نظر روش‌شناسی، توصیفی و تحلیلی می‌باشد. به منظور گردآوری اطلاعات از رویکرد ترکیبی داده‌کاوی آرشیوی و گردآوری داده‌های میدانی استفاده شد. با توجه به ارائه‌ی شاخص‌های استاندارد برای سنجش تاب‌آوری اقتصادی توسط بریگولیو و (Briguglio et al, 2008)، برای سنجش اثرگذاری گردشگری ورزشی در تاب‌آوری اقتصادی روستایی در مطالعه‌ی حاضر، از این شاخص‌ها استفاده شد و سپس پرسشنامه‌ای با ۲۳ سؤال در ۵ مؤلفه بر اساس مقیاس ۵ ارزشی لیکرت، برای استخراج اطلاعات مورد نیاز از سطح روستاها طراحی گردید. بریگولیو و همکاران در مطالعات خود با عنوان «مفهوم و اندازه‌گیری تاب‌آوری اقتصادی» در سال ۲۰۰۸ میزان تاب‌آوری را در مجموعه‌ای از کشورها با استفاده از یک شاخص موزون که اجزای آن در جدول زیر مطرح شده است، بررسی کردند. متغیرهای اثرگذار در پژوهش مورد مطالعه به شرح جدول ۲ تنظیم شده است که به وسیله‌ی آن‌ها می‌توان روستاها را به لحاظ وضعیت تاب‌آوری اقتصادی ناشی از توسعه‌ی گردشگری ورزشی بررسی کرد.

در ادامه برای سنجش روایی پرسشنامه از ۱۰ نفر اساتید دانشگاهی، دانشجویان دکتری و متخصصان گردشگری ورزشی نظرخواهی شد و پس از دریافت و اعمال نظرها و پیشنهادها، پرسشنامه‌ی مذکور به تأیید نهایی رسید. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ $0/79$ سنجش شد که درجه‌ی پایایی بسیار خوب می‌باشد. برای اطمینان از روایی محتوایی پرسشنامه از متخصص ذکر شده دعوت شد تا سؤالات را ارزیابی کند. شاخص نسبت روایی محتوا^۱ برای هر سؤال محاسبه شد و تمامی سؤالات با CVR بالاتر از $0/62$ بودند. همچنین، شاخص روایی محتوایی^۲ بر اساس معیارهای ارتباط، شفافیت و سادگی سنجیده شد و میانگین CVI کل پرسشنامه $0/85$ به دست آمد که نشان‌دهنده‌ی روایی محتوایی مطلوب است.

1. CVR
2. CVI

جدول ۲. پایایی شاخص‌های تاب‌آوری در پژوهش بر اساس مجموعه مطالعات بریگولیوو و همکاران (۲۰۰۸)

ابعاد	مؤلفه	پایایی	شاخص
اقتصادی	ثبات اقتصاد	۰/۸۷	افزایش سرمایه‌ی ثابت
			سرمایه‌گذاری خارجی
			تسهیل دسترسی به منابع مالی سرمایه‌ای از طریق گردشگری ورزشی
			افزایش میزان دارایی‌ها
	کارایی بازارهای اقتصاد خرد	۰/۹۸	کاهش نرخ بیکاری
			تحرك سرمایه
			انعطاف‌پذیری بازار نیروی کار
			تنوع مهارت‌ها در نیروی کار
			تحرك جغرافیایی نیروی کار
			بهبود بازارهای محصولات روستایی
حکمرانی خوب	۰/۷۱	بهبود وضعیت اشتغال در روستا	
		ایجاد زمینه‌های شغلی جدید در روستا	
		توسعه‌ی بازارهای محلی خرد	
		امنیت اقتصادی	
توسعه‌ی اجتماعی	۰/۶۸	افزایش میزان پس‌انداز خانوار	
		توسعه‌ی نهادهای اقتصادی	
		افزایش درآمدزایی	
عوامل محیطی	۰/۸۰	بودجه‌ی دولت برای توسعه‌ی ظرفیت‌های فرهنگی در روستا	
		دریافت بودجه برای آموزش	
		کاهش میزان محرومیت روستا	
		بهبود فضای برگزاری رویدادهای ورزشی	
			سرمایه‌گذاری زیرساخت‌های حمل و نقل
			سرمایه‌گذاری در زمینه بهبود محیط روستا

منبع: بریگولیوو و همکاران (۲۰۰۸) نقل شده در اسعدی و جبباری (۱۴۰۰)، محمدی (۱۴۰۰) و اکبری آرباطان و همکاران (۱۴۰۱).

جامعه‌ی آماری را افرادی تشکیل می‌دهند که ساکن روستاهای مورد مطالعه بودند. بر این اساس از بین ۱۱۵۲۵ نفر که تعداد کل جامعه‌ی آماری بودند، تعداد ۲۶۱ نفر از روستاییان به‌عنوان نمونه با در نظر گرفتن خطای ۰/۰۶ درصد در فرمول کوکران انتخاب شدند و پرسش‌نامه‌ها از بین نمونه‌ها در روستا که به‌صورت غیر تصادفی انتخاب شدند، تکمیل گردید. فرآیند انتخاب نمونه‌ها به گونه‌ای بود که رویداد ورزشی کشتی باجوچه به نحوی در اقتصاد زندگی آنان تأثیر داشته است.

به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها با توجه به هدف تحقیق که تأثیر گردشگری ورزشی را بر تاب‌آوری روستا مورد سنجش قرار می‌دهد از روش میانگین‌گیری برای شناسایی وضعیت شاخص‌ها و آزمون میانگین استفاده گردید. همچنین به‌منظور توصیف ویژگی‌های پاسخ‌دهندگان از نرم‌افزار آماری اسپ‌اس‌اس^۱ استفاده شده است. در ادامه برای رتبه‌بندی روستاها از روش کوداس^۲ استفاده گردید. این روش یک ابزار تصمیم‌گیری چندمعیاره^۳ است که برای رتبه‌بندی گزینه‌ها بر اساس معیارهای مختلف استفاده می‌شود. این روش با محاسبه‌ی فاصله‌های گزینه‌ها از نقطه‌ی ایده‌آل (مثبت و منفی) و ترکیب آن‌ها، گزینه‌ها را رتبه‌بندی می‌کند. مراحل آن شامل: (۱) تشکیل ماتریس تصمیم با گزینه‌ها و معیارها، (۲) نرمال‌سازی ماتریس، (۳) وزن‌دهی معیارها، (۴) محاسبه‌ی فاصله‌های اقلیدسی و از نقاط ایده‌آل، (۵) محاسبه‌ی امتیاز نسبی هر گزینه و (۶) رتبه‌بندی گزینه‌ها بر اساس امتیاز نهایی است.

شمال استان خراسان رضوی یکی از مناطق گردشگری پذیر کشور ایران است که با توجه به پیشینه‌ی تاریخی و آداب و رسوم فرهنگی و همچنین، شرایط آب و هوایی و اقلیمی خوب آن، جاذبه‌های گردشگری زیادی در نواحی روستایی این بخش از استان قرار دارد. برای این مطالعه روستاهایی انتخاب شده که دارای پتانسیل‌های فرهنگی با تأکید بر گردشگری ورزشی بوده و در ایام مختلف سال در این مناطق رویدادهای ورزشی متعددی برگزار می‌گردد. این روستاها از نظر ویژگی‌های فرهنگی غالباً در چند دسته‌ی مختلف قومیتی

1. SPSS
2. CODAS
3. MCDM

ترک، کرد و کرمانج هستند که ورزش باستانی و محلی آن‌ها، کشتی باچوخه بوده که ریشه در فرهنگ و نژاد ساکنان منطقه دارد و یکی از مشخصه‌های بارز ساکنان روستاهای شمال خراسان رضوی محسوب می‌شود.

در این مطالعه مجموعاً ۱۱ روستا که در آن‌ها نسبت به سایر روستاهای استان رویداد ورزشی کشتی باچوخه با سبک محلی و سنتی برگزار می‌شود، انتخاب شده که شامل روستاهای رهورد شهرستان قوچان، روستای امام وردیخان شهرستان قوچان، روستای دهنه اخلمد شهرستان چناران، روستای داغیان شهرستان قوچان، روستای برغمد شهرستان جوین، روستای گرماب شهرستان نیشابور، روستای آبگرم شهرستان کلات نادر، روستای دیوانگه شهرستان خوشاب، روستای کلاته عرب شهرستان جوین، روستای آبقند شهرستان چناران و روستای حاجی‌آباد در شهرستان زبرخان در شهرستان نیشابور می‌باشد. روستاهایی که انتخاب شده‌اند نسبت به سایر مناطق و روستاهای خراسان رضوی به واسطه‌ی فرهنگ و ریشه‌ی این ورزش در این مناطق، در بازه‌های زمانی مختلف رویداد ورزشی کشتی باچوخه برگزار می‌گردد و به همین واسطه تعداد زیادی از گردشگران را برای بازدید این رویداد از نقاط مختلف استان و کشور به خود جذب می‌کند.

شکل ۱. محدوده‌ی روستاهای مورد مطالعه

یافته‌ها

از لحاظ ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های جمع‌آوری‌شده، نتایج نشان می‌دهد که ۸۷/۶ درصد پاسخگویان را مردان و ۱۲/۴ درصد را زنان تشکیل می‌دهند که به لحاظ تحصیلات ۳۷ درصد کمتر از دیپلم، ۳۵ درصد دیپلم، ۲۰ درصد لیسانس و ۸ درصد دیگر نیز بالاتر از مدرک لیسانس داشته‌اند. همچنین به لحاظ وضعیت شغلی، ۴۰ درصد افراد (۷۹ نفر) در بخش کشاورزی (زراعت، باغداری)، ۲۰/۶ درصد افراد (۵۲ نفر) در بخش خدمات (صنایع کارگاهی و کارخانه‌ای، فروشگاه، حمل‌ونقل، دبیر و...) و سایر افراد (۱۳۰ نفر) نیز در کنار فعالیت‌های کشاورزی در سایر مشاغل از جمله دامداری، صنایع دستی، فعالیت‌های خدماتی و... فعالیت داشتند. از نظر سنی حجم زیادی از نمونه‌ها را افراد بین گروه سنی ۳۰ تا ۴۵ سال (حدود ۶۷/۸۱ درصد) تشکیل می‌دهند. همچنین مشخص گردید که حدود ۸۵ درصد از نمونه‌هایی که مورد بررسی قرار گرفتند، محل سکونت دائمی‌شان در روستا بوده و بنابراین، شاهد برگزاری رویدادهای ورزشی در روستاها هستند و سایر افراد (۱۵ درصد) بیشتر در ایام تابستان و بهار ساکن روستا می‌باشند.

در این تحقیق با توجه به ضرورت آمار تقریبی بر اساس مصاحبه با دهیاری، بررسی گزارش طرح هادی روستایی و همچنین، اطلاعات شورای روستا و گزارش‌های اخذ شده از هیئت بازی‌های بومی و ورزش محلی هر کدام از شهرستان‌های مورد مطالعه از وضعیت برگزاری کشتی باچوخه در قالب مسابقه‌ها یا جشنواره‌های ورزشی به شرح جدول ۳ به‌دست آمد که نتایج نشان می‌دهد به‌طور متوسط در تمامی روستاهای مورد مطالعه در طول سال در برخی از ایام تعطیل و مناسبت‌ها، رویداد ورزشی کشتی باچوخه برگزار می‌گردد که با توجه زمان برگزاری و قرار گرفتن در ایام تعطیلات گردشگران و بازدیدکنندگان زیادی را از نقاط مختلف استان خراسان و همچنین سایر استان‌های همجوار به سمت خود جذب می‌کند.

بیشترین تعداد گردشگر در روستای رهورد قوچان به‌دلیل مهد کشتی باچوخه قوچان قرار دارد که در هر مسابقه حدود ۱۰ هزار نفر بازدیدکننده دارد. سایر روستاها نیز به‌طور میانگین در هر دوره از برگزاری مسابقات بیش از ۱۰۰۰ نفر بازدیدکننده برای تماشای این

رویداد ورزشی که در ۱ الی ۳ روز برگزار می‌شود، به روستا سفر می‌کنند. این مسابقات در تمامی روستاها در گود کشتی روستا برگزار می‌شود (اداره ورزش و جوانان، ۱۴۰۴، دهیاری و اعضای شورای روستا، ۱۴۰۴، هیئت ورزش روستایی و بازی‌های بومی محلی، ۱۴۰۴).

نتایج بررسی میانگین‌ها نشان داد گردشگری ورزشی در روستاهای مورد مطالعه اثرات مطلوبی داشته و اقتصاد روستا را تحت تأثیر قرار داده و منجر به افزایش سطح تاب‌آوری روستاییان شده است. همان‌طور که جدول زیر نشان می‌دهد، میانگین تمامی مؤلفه‌ها بالاتر از سطح متوسط ۳ بوده و بیشترین میانگین به مؤلفه کارایی بازارهای اقتصاد خرد با مقدار ۴ اختصاص یافته است. از نظر پاسخ‌دهندگان در مؤلفه ثبات اقتصادی، که میانگین این مؤلفه ۳/۵۹ و انحراف میانگین آن ۰/۲۲ است، تا حدودی مطلوب می‌باشد. به این معنا که روستاییان معتقدند رویدادهای ورزشی در ایجاد ثبات اقتصادی روستا تأثیر مثبتی داشته است.

رویداد ورزشی کشتی باچوخه باعث افزایش تقاضا برای محصولات و خدمات محلی شده و به رونق بازارهای محلی کمک می‌کند. این رویداد در کنار برخورداری از جاذبه‌ی فرهنگی فرصت خوبی برای معرفی و فروش محصولات روستایی به گردشگران است. برگزاری موفق رویدادهای ورزشی نیازمند برنامه‌ریزی دقیق، مدیریت کارآمد و همکاری بین سازمان‌های مختلف است و به همین دلیل با توجه به اینکه میانگین حکمروایی خوب به دست آمده در این پژوهش بالاتر از سطح متوسط است، این رویداد ورزشی تا حدودی توانسته است به تقویت حکمرانی خوب در سطح محلی کمک کند. بر اساس مقادیر میانگین توسعه‌ی اجتماعی گردشگری ورزشی رویدادمحور می‌تواند باعث افزایش بودجه و سرمایه‌گذاری در راستای توسعه‌ی اجتماعی از جمله محرومیت، آموزش و توسعه‌ی فرهنگی در بین روستاییان شوند. در نهایت، میانگین ۳/۹۴ برای این مؤلفه فضاهای محیطی نشان می‌دهد که گردشگری ورزشی رویدادمحور منجر به بهبود وضعیت سرمایه‌گذاری شده است.

جدول ۳. مشخصات وضعیت برگزاری کشتی باجوخه در روستاهای مورد مطالعه

شهرستان	روستاها	تعداد نمونه‌ها در هر روستا	بازه‌ی زمانی برگزاری مسابقات	شرکت‌کنندگان هر دوره (نفر)	میانگین حدودی زیرساخت‌ها	متوسط زمان برگزاری هر دوره	فضای برگزاری	گردشگر خارج از استان
فوجان	رهورد	۱۰	تعطیلات/ مناسبت‌ها	۱۰ هزار	نامناسب	۳ روز	گود کشتی	دارد
	امام وردی خان	۱۰	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۲۰۰۰	نامناسب	۲ روز	گود کشتی	دارد
	داغیان	۲۲	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۱۰۰۰	نامناسب	۲ روز	گود کشتی	دارد
چناران	دهنه اخلمد	۱۲	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۱۵۰۰	نامناسب	۱ روز	گود کشتی	دارد
	آبقد	۱۰	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۱۰۰۰	نامناسب	۱ روز	گود کشتی	دارد
کلات نادر	آبگرم	۱۸	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۱۰۰۰	نامناسب	۱ روز	سوله ورزشی	دارد
خوشاب	دیوانگاه	۱۰	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۲۰۰۰	نامناسب	۱ روز	گود کشتی	دارد
جوین	کلاته عرب	۲۷	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۱۰۰۰	نامناسب	۱ روز	گود کشتی	دارد
	برغمد	۵۰	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۲۰۰۰	نامناسب	۲ روز	گود کشتی	دارد
زیرخان	حاجی آباد	۳۷	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۲۰۰۰	نامناسب	۱ روز	گود کشتی	دارد
نیشابور	گرماب	۵۴	تعطیلات/ مناسبت‌ها	بیش از ۲۰۰۰	نامناسب	۱ روز	گود کشتی	دارد

منبع: اداره‌ی ورزش و جوانان، ۱۴۰۴، دهیاری و اعضای شورای روستا، ۱۴۰۴، هیئت ورزش روستایی و بازی‌های بومی محلی، ۱۴۰۴

جدول ۴. میانگین‌های پژوهش در سطح مؤلفه‌ها

مؤلفه	میانگین	انحراف میانگین
ثبات اقتصاد	۳/۵۹	۰/۲۲
کارایی بازارهای اقتصاد خرد	۴/۰۰	۰/۱۹
حکمرانی خوب	۳/۳۶	۰/۳۱
توسعه اجتماعی	۳/۸۷	۰/۱۱
عوامل محیطی	۳/۹۴	۰/۱۸

در ادامه به منظور رتبه‌بندی روستاهای مورد مطالعه از نظر معیارهای ثبات اقتصاد، کارایی، بازارهای اقتصاد خرد، حکمرانی خوب، توسعه اجتماعی و عوامل محیطی، با استفاده از نظر کارشناسان و خبرگان به تفکیک هر روستا ابتدا به هر یک از این شاخص‌ها امتیاز بین عدد ۱ تا ۱۰۰ دادند و سپس رتبه‌بندی بر اساس مدل تصمیم‌گیری چندشاخصه‌ی کوداس انجام پذیرفت. نتایج جدول زیر پس از امتیازدهی به هر یک از معیارهای مورد بررسی به تفکیک نقاط روستایی به دست آمده که با استفاده از روش خطی نرمال شده است.

جدول ۵. ماتریس نرمال شده

روستا/معیار	ثبات اقتصاد	کارایی بازارهای اقتصاد خرد	حکمرانی خوب	توسعه اجتماعی	عوامل محیطی
رهورد	۱	۰/۹۲۴	۰/۹۷۲	۱	۱
امام وردی خان	۰/۹۳۶	۱	۰/۹۱۷	۰/۹۴۹	۰/۸۰۰
داغیان	۰/۸۵۱	۰/۷۳۹	۰/۹۸۶	۰/۸۴۶	۰/۶۲۱
دهنه اخلمد	۰/۵۳۲	۰/۵۲۲	۰/۵۴۲	۰/۴۴۹	۰/۵۶۸
آبقد	۰/۶۸۱	۰/۴۸۹	۰/۵۶۹	۰/۷۸۲	۰/۴۶۳
آبگرم	۰/۵۷۴	۰/۵۳۳	۰/۸۶۱	۰/۶۷۹	۰/۵۳۷
دیوانگاه	۰/۶۸۱	۰/۷۶۱	۰/۷۲۲	۰/۷۰۵	۰/۵۱۶
کلاته عرب	۰/۵۴۳	۰/۶۹۶	۰/۶۵۳	۰/۹۳۶	۰/۶۲۱
برغمد	۰/۵۲۱	۰/۵۴۳	۰/۵۸۳	۰/۵۷۷	۰/۵۲۳
حاجی آباد	۰/۷۴۵	۰/۶۸۵	۰/۶۵۳	۰/۵۱۳	۰/۶۵۳
گرماب	۰/۴۸۹	۰/۶۷۴	۱	۰/۸۲۱	۰/۵۴۷

باتوجه به اینکه اهمیت معیارها در روستاهای مورد مطالعه یکسان نبوده و متفاوت می‌باشد، لذا با استفاده از روش آنتروپی شانون و بر اساس نظرات خبرگان روستایی، کارشناسان گردشگری ورزشی و فعالان حوزه‌ی گردشگری روستایی به هر معیار وزنی می‌جزا با توجه به شرایط هر روستا اختصاص یافت.

جدول ۶. وزن معیارهای مورد بررسی

عوامل محیطی	توسعه‌ی اجتماعی	حکمرانی خوب	کارایی بازارهای اقتصاد خرد	ثبات اقتصاد	معیار وزن (W)
۰/۱۲۰	۰/۳۲۵	۰/۳۲۶	۰/۱۹۲	۰/۰۳۶	

پس از موزون کردن ماتریس‌های نرمال‌شده و استخراج داده‌های مربوط به راه‌حل ایده‌آل منفی، با استفاده از فرمول زیر انتخاب گزینه‌ی بهینه در بین روستاهای مورد مطالعه انجام پذیرفت.

$$h_{ik} = (E_i - E_k) + (\psi(E_i - E_k) \times (T_i - T_k))$$

$$H_{ik} = (E_i - E_k) + (\psi(E_i - E_k) \times (T_i - T_k))$$

مقدار پارامتر Tau آستانه‌ی تحملی است که توسط پژوهشگر تعیین می‌شود و در این مطالعه ۰/۰۲ در نظر گرفته شده است. یعنی اگر فاصله اقلیدسی دو متغیر از ۰/۰۲ کمتر باشد، مقدار Ψ صفر خواهد بود.

وزن نهایی هر گزینه با رابطه‌ی زیر تعیین می‌شود:

$$H_i = \sum_{k=1}^n h_{ik}$$

جدول ۷. ماتریس ارزیابی نسبی معیارهای گردشگری ورزشی در روستاهای مورد مطالعه

معیار	روستا	رهورد	امام وردی خان	دافغان	دهه اخلمند	آبند	آبگرم	دیوانگه	کلاته عرب	برغمد	حاجی آباد	گرماب
رهورد	۰	۰/۰۲۱	۰/۰۵۵	۰/۰۳۴	۰/۰۹۰	۰/۰۵۶	۰/۰۷۸	۰/۰۱۰	۰/۰۷۸	۰/۰۲۵	۰/۰۲۵	۰/۰۶۵
امام وردی خان	-۰/۰۲۱	۰	۰/۰۳۱	۰/۰۹۶	۰/۰۵۷	۰/۰۳۱	۰/۰۴۷	۰/۰۷۴	۰/۰۷۴	۰/۰۲۱	۰/۰۲۱	۰/۰۴۰
دافغان	-۰/۰۵۵	-۰/۰۳۱	۰	۰/۰۴۰	۰/۰۱۲	۰/۰۸۴	۰/۰۸۷	۰/۰۳۷	۰/۰۳۷	۰/۰۶۷	۰/۰۶۷	۰/۰۰۷
دهه اخلمند	-۰/۰۳۴	-۰/۰۹۶	-۰/۰۴۰	۰	-۰/۰۷۹	-۰/۰۸۸	-۰/۰۹۰	-۰/۰۱۲	-۰/۰۱۲	-۰/۰۲۰	-۰/۰۲۰	-۰/۰۲۲
آبند	-۰/۰۹۰	-۰/۰۵۷	-۰/۰۱۲	-۰/۰۷۹	۰	-۰/۰۶۷	-۰/۰۵۰	-۰/۰۵۰	-۰/۰۵۰	-۰/۰۶۰	-۰/۰۶۰	-۰/۰۶۰
آبگرم	-۰/۰۸۴	-۰/۰۳۱	-۰/۰۸۴	-۰/۰۱۲	-۰/۰۸۸	۰	-۰/۰۱۰	-۰/۰۳۷	-۰/۰۳۷	-۰/۰۴۰	-۰/۰۴۰	-۰/۰۴۰
دیوانگه	-۰/۰۷۸	-۰/۰۴۷	-۰/۰۹۰	-۰/۰۵۷	-۰/۰۶۷	-۰/۰۵۰	۰	-۰/۰۱۲	-۰/۰۱۲	-۰/۰۲۰	-۰/۰۲۰	-۰/۰۲۰
کلاته عرب	۰/۰۷۸	۰/۰۷۴	۰/۰۳۷	۰/۰۸۷	۰/۰۵۰	۰/۰۳۷	-۰/۰۱۰	۰	۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰
برغمد	۰/۰۲۵	۰/۰۲۱	۰/۰۶۷	۰/۰۲۰	۰/۰۶۰	۰/۰۴۰	۰/۰۴۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰	۰	۰/۰۲۰
حاجی آباد	۰/۰۲۱	۰/۰۲۱	۰/۰۶۷	۰/۰۲۰	۰/۰۶۰	۰/۰۴۰	۰/۰۴۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۰	۰	۰	۰/۰۲۰
گرماب	۰/۰۶۵	۰/۰۴۰	-۰/۰۰۷	-۰/۰۱۲	-۰/۰۲۲	-۰/۰۴۰	-۰/۰۴۰	-۰/۰۲۰	-۰/۰۲۰	-۰/۰۲۰	-۰/۰۲۰	۰

هرچه مقدار H/i بیشتر باشد، آن گزینه از اولویت بیشتری برخوردار است. نتایج جدول نشان می‌دهد که روستای رهورد در رتبه‌ی اول و روستای دهنه اخلمد در رتبه‌ی آخر به لحاظ برخورداری از پتانسیل‌های گردشگری ورزشی کشتی باچوخه قرار گرفته‌اند. کسب رتبه‌ی اول روستای رهورد نشان‌دهنده‌ی موفقیت و زیرساخت‌های بهتر این روستا در برگزاری مسابقات کشتی باچوخه است که گردشگران و ورزشکاران زیادی را از نقاط مختلف کشور برای تماشای این مسابقات به خود جذب می‌کند.

جدول ۸. محاسبه‌ی امتیاز نهایی روستاها به لحاظ اهمیت معیارهای اثرگذاری گردشگری ورزشی بر تاب‌آوری اقتصادی

رتبه	امتیاز H_{ik}	تاکسی (T_i)	فاصله‌ی اقلیدسی (E_i)	روستا
۱	۱/۶۳۱	۰/۴۸۵	۰/۲۵۲	رهورد
۲	۱/۱۴۰	۰/۰۷۴	۰/۰۵۰	برغمد
۳	۱/۳۱۲	۰/۴۳۹	۰/۲۳۲	امام وردی خان
۴	۰/۹۱۸	۰/۱۲۶	۰/۰۶۶	حاجی‌آباد
۵	۰/۸۵۷	۰/۳۵۳	۰/۲۰۳	داغیان
۶	۰/۲۱۴	۰/۲۵۵	۰/۱۷۰	کلاته عرب
۷	۰/۱۰۹	۰/۳۱۶	۰/۱۹۷	گراماب
۸	-۰/۱۸۳	۰/۱۹۹	۰/۱۳۰	آبگرم
۹	۰/۳۱۸	۰/۲۰۷	۰/۱۱۷	دیوانگاه
۱۰	-۰/۴۱۰	۰/۱۲۵	۰/۱۱۲	آبقد
۱۱	-۰/۴۱۰	۰/۰۲۰	۰/۰۲۴	دهنه اخلمد

شکل ۲. مسابقات کشتی باجوچه روستاهای مورد مطالعه

بحث و نتیجه گیری

در این مطالعه با توجه به بررسی میانگین شاخص های پژوهش، مشخص شد که گردشگری ورزشی در روستاهای مورد مطالعه اثرات مطلوبی بر اقتصاد روستاها داشته و منجر به افزایش سطح تاب آوری روستاییان شده است. میانگین تمامی مؤلفه ها بالاتر از سطح متوسط ۳ بوده و بیشترین میانگین به مؤلفه‌ی کارایی بازارهای اقتصاد خرد با مقدار ۴ اختصاص یافته است. از منظر پاسخ دهندگان، مؤلفه های ثبات اقتصادی، توسعه‌ی اجتماعی و عوامل محیطی نیز میانگین های بالایی را نشان می دهند که حاکی از تأثیر مثبت

گردشگری ورزشی رویدادمحور کشتی باچوخه در ایجاد ثبات اقتصادی، توسعه‌ی ظرفیت‌های فرهنگی و آموزشی، کاهش محرومیت و بهبود فضاهای برگزاری رویدادها و زیرساخت‌های حمل‌ونقل است. به‌طور خاص، تسهیل دسترسی به منابع مالی - سرمایه‌ای، ایجاد زمینه‌های شغلی جدید و امنیت اقتصادی، به‌عنوان مهم‌ترین عوامل مؤثر در افزایش تاب‌آوری اقتصادی روستاها از طریق گردشگری ورزشی شناخته شده‌اند. در مجموع، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که رویدادهای ورزشی با ایجاد تنوع اقتصادی، افزایش درآمد روستاییان و کاهش وابستگی به منابع درآمدی کشاورزی، نقش مهمی در بهبود ثبات اقتصادی و افزایش تاب‌آوری مناطق روستایی ایفا می‌کنند. سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، محیط‌زیست و توسعه‌ی ظرفیت‌های فرهنگی و آموزشی از طریق گردشگری ورزشی، می‌تواند به تقویت ساختارهای اقتصادی و تسهیل رشد پایدار در جوامع روستایی منجر شود.

همچنین در این تحقیق، به بررسی و رتبه‌بندی روستاها بر اساس معیارهای اقتصادی، اجتماعی و محیطی با استفاده از مدل چندشاخصه کوداس پرداخته شد. داده‌های مربوط به ثبات اقتصادی، کارایی بازارهای اقتصاد خرد، حکمرانی خوب، توسعه‌ی اجتماعی و عوامل محیطی برای هر روستا جمع‌آوری و به‌طور دقیق تحلیل گردید. نتایج به‌دست آمده نشان‌دهنده‌ی تفاوت‌های معناداری در عملکرد روستاها در این معیارها بود. با محاسبه‌ی میانگین امتیازها و انجام نرمال‌سازی‌های لازم، قابلیت مقایسه و تحلیل بین روستاها افزایش یافت. این مدل نشان داد که روستاهای رهورد، برغمد و امام وردی خان در بهترین وضعیت به لحاظ معیارهای گردشگری ورزشی کشتی باچوخه و روستای دهنه اخلمد در پایین‌ترین سطح از نظر معیارهای فوق قرار دارند. به‌طور کلی، یافته‌ها نشان می‌دهد که گردشگری ورزشی می‌تواند به‌عنوان یک عامل مؤثر در بهبود عملکرد اقتصادی و اجتماعی روستاها محسوب شود و ارائه‌ی راهکارهای مبتنی بر نتایج این تحقیق، می‌تواند به توسعه‌ی پایدار این مناطق کمک نماید.

همچنین، این تحقیق در نتایج کسب‌شده دارای همسویی با منابع کتابخانه‌ای بررسی شده است. در مطالعه‌ی موردی، رحمانی و همکاران (۱۳۹۷)، مویوری نجورگه و همکاران

(۲۰۱۷)، راسو و کروبینی (۲۰۲۴) و ویدیانینگسیه و همکاران (۲۰۲۳) دریافتند که گردشگری ورزشی محرکی برای رشد و توسعه اقتصادی بوده و سبب افزایش سرمایه در چرخش می‌شود و به دنبال آن اشتغال افزایش یافته و بستری برای فعالیت‌های اقتصادی متنوع در روستا می‌گردد. در این دسته از تحقیقات مشخص شد که نتایج از آن جهت که گردشگری ورزشی در قالب برگزاری رویدادها، محرک اقتصاد روستا و منجر به تقویت تاب‌آوری اقتصادی می‌شود، با نتایج تحقیق حاضر مطابقت و همسویی دارند. مطالعات دیگر یعنی اولیایی و همکاران (۱۴۰۰) و راسو و کروبینی (۲۰۲۴) که تأثیر گردشگری را بر روی تاب‌آوری اقتصادی روستاییان بررسی کردند، این را نشان می‌دهد که توسعه گردشگری منجر به تاب‌آوری مثبت اقتصادی و جذب سرمایه‌های مالی در مقاصد گردشگری می‌شود. مطالعات فوق بیانگر رابطه‌ی بین توسعه گردشگری و تقویت تاب‌آوری اقتصادی است. انکارناپذیر است که این مطالعات ارتباط بین گردشگری ورزشی و توسعه مقصد را مورد بررسی قرار داده‌اند، اما تاکنون پژوهشی به صورت مستقیم تأثیر گردشگری رویدادهای ورزشی را بر افزایش تاب‌آوری اقتصادی در نواحی روستایی مورد بررسی قرار نداده است. علاوه بر این، مطالعه‌ی حاضر از این جهت که با یکی از جدیدترین روش‌های تصمیم‌گیری چندشاخصه بر مبنای معیارهای استاندارد به رتبه‌بندی روستاها از نظر توسعه اقتصادی ناشی از گردشگری ورزشی کرده است، دارای نوآوری می‌باشد.

باتوجه به نتایج به دست آمده پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

- تقویت بازارهای محلی از طریق جشنواره‌های گردشگری ورزشی. برگزاری جشنواره‌های سالانه‌ی کشتی باچوخه در روستاهای برتر مثل رهورد و برغمد، همراه با بازارچه‌های محلی برای فروش محصولات روستایی (مثل زعفران، صنایع دستی و غذاهای سنتی). این جشنواره‌ها می‌توانند با تبلیغات در شبکه‌های اجتماعی و همکاری با آژانس‌های گردشگری، تقاضا برای محصولات محلی را افزایش دهند و شغل‌های جدید ایجاد کنند.
- جذب سرمایه‌گذار برای توسعه زیرساخت‌های ورزشی و اقتصادی

- تقویت همکاری بین‌سازمانی برای بهبود حکمرانی محلی. تشکیل کمیته‌های محلی متشکل از دهیاری‌ها، سازمان میراث فرهنگی و تشکل‌های ورزشی برای مدیریت رویدادهای کشتی باچوخه. این کمیته‌ها می‌توانند برنامه‌ریزی منسجم‌تری برای رویدادها انجام دهند، از بودجه‌های دولتی (مثل بودجه‌ی توسعه فرهنگی) استفاده کنند و با آموزش مدیران محلی، حکمرانی خوب را در روستاها تقویت کنند.

- تمرکز بر توسعه‌ی روستاهای با رتبه‌ی پایین با الگوبرداری از روستاهای با وضعیت برتر به لحاظ تأثیرپذیری از گردشگری ورزشی رویدادمحور.

تعارض منافع

تعارض منافی وجود ندارد.

سپاسگزاری

این مقاله حامی مادی و معنوی ندارد.

ORCID

Khadija Bozrajmehri <http://orcid.org/0000-0001-6027-1898>

Amin Faal Jalali <http://orcid.org/0000-0001-8923-0213>

منابع

۱. اداره‌ی ورزش و جوانان خراسان رضوی (۱۴۰۴). واحد آمار و اطلاعات روستایی.
۲. اسعدی، میرمحمد، جباری، گلنوش (۱۴۰۰). عوامل مؤثر بر تاب‌آوری جامعه‌ی گردشگری روستایی در راستای توسعه‌ی پایدار (مورد مطالعه: روستاهای هدف گردشگری شهرستان همدان). پژوهش‌های روستایی، دوره دوازدهم، ۴(۴۸)، ۶۸۴ - ۶۹۹. DOI: [10.22059/jrur.2021.325604.1646](https://doi.org/10.22059/jrur.2021.325604.1646)
۳. اکبری آرباطان، گلثوم، عباسی، رسول، طالاری، محمد (۱۴۰۱). شناسایی پیشایندهای تاب‌آوری روبه‌جلوی کسب‌وکارهای گردشگری در شرایط تحریم اقتصادی. گردشگری و توسعه، ۱۱(۱)، ۲۵۹-۲۷۶. DOI: [10.22034/jtd.2021.266569.2231](https://doi.org/10.22034/jtd.2021.266569.2231)

۴. اندام، رضا، مهدی‌زاده، رحیمه، تقی‌پورجمهری، فریده (۱۳۹۲). بررسی اثرات برگزاری رویدادهای ورزشی بر جامعه‌ی میزبان. پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی، ۳(۶)، ۷۳-۸۵.

DOI: <https://www.magiran.com/p1255435>

۵. اولیایی، فیروزه، حیدری‌ساربان، وکیل، ایمانی، بهرام (۱۴۰۰). بررسی نقش گردشگری در خصوص تاب‌آوری اقتصادی روستاییان (مطالعه‌ی موردی: شهرستان اردبیل)، ششمین همایش

بین‌المللی گردشگری، جغرافیا و محیط‌زیست پاک، دانشگاه همدان. DOI: <https://civilica.com/doc/1439550>

۶. حیدری، جعفر، سوادی، مهدی، سایانی، حمیدرضا (۱۴۰۲). شناسایی چالش‌های پیشروی توسعه‌ی کسب‌وکارهای کارآفرینانه‌ی گردشگری ورزشی ایران. پژوهش‌های معاصر در

مدیریت ورزشی، ۱۳(۲۵)، ۱۱۵-۱۲۹. DOI: [10.22084/smms.2022.23737.2808](https://doi.org/10.22084/smms.2022.23737.2808)

۷. دهیاری و اعضای شورای روستاهای مورد مطالعه (۱۴۰۴).

۸. رحمانی، ایرج، نبیونی، ابراهیم، رحمانی، بهاره (۱۳۹۷). اثرات اقتصادی گردشگری ورزشی در کشورهای در حال توسعه با تأکید بر نقش بخش خصوصی، کنگره‌ی ملی تحقیقات بنیادین

در مدیریت اقتصاد و حسابداری، تهران. DOI: <https://civilica.com/doc/949967>

۹. فخرقاضی، منا، پوررمضان، عیسی، مولایی‌هشجین، نصراله (۱۴۰۱). تاب‌آوری اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی شهرستان آوج در برابر مخاطرات محیطی با تأکید بر زلزله. اقتصاد فضا و

توسعه روستایی، ۱۱(۴۱)، ۵۷-۷۶. DOI: [20.1001.1.23222/131.1401.11.41.4.1](https://doi.org/10.23222/131.1401.11.41.4.1)

۱۰. محمدی، محمدطاها، عوضی‌دارنجانی، سجاد (۱۴۰۳). تأثیر برگزاری رویدادهای ورزشی بر جامعه‌ی محلی و توسعه‌ی منطقه‌ای: یک مطالعه‌ی تحلیلی، نخستین کنگره‌ی ملی توسعه‌ی

پایدار و مسئولیت‌های اجتماعی: چالش‌ها و راهکارها، شیراز. DOI: <https://civilica.com/doc/2169792>

۱۱. محمدی، سعدی (۱۴۰۰). تحلیل و سنجش ارتباط تنوع‌بخشی اقتصادی با تغییرات سطح تاب‌آوری نواحی روستایی. مطالعه‌ی موردی: شهرستان‌های مریوان و سروآباد استان

کردستان. مجله آمایش جغرافیایی فضا، ۱۱(۳۹)، ۲۳-۴۴. DOI: [10.30488/gps.2021.91923](https://doi.org/10.30488/gps.2021.91923)

۱۲. مرکز آمار کشور (۱۴۰۲). سالنامه‌های آماری.

۱۳. هیئت ورزش روستایی و بازی‌های بومی محلی (۱۴۰۴).

14. Briguglio, L. (2004). *Economic vulnerability and resilience: Concepts and measurements*. Islands and Small States Institute, University of

Malta; The Commonwealth Secretariat.
<https://www.um.edu.mt/library/oar/handle/123456789/61293>

15. Cellini, R., & Cuccia, T. (2015). The economic resilience of tourism industry in Italy: What the 'great recession' data show. *Tourism Management Perspectives*, 16(1), 346-356. doi: <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2015.09.007>
16. Đurkin, J., & Wise, N. (2017). Managing community stakeholders in rural areas: Assessing the organisation of local sports events in Gorski kotar, Croatia. In *Power, construction and meaning in festivals* (185-200). Routledge.
17. Gallagher, P. (2005). *The first ten years of the WTO: 1995-2005*. Cambridge University Press. doi: [9780521862158, 0521862159](https://doi.org/10.1017/C9780521862158)
18. Ghaderi, Z., & Henderson, J. C. (2012). Sustainable rural tourism in Iran: A perspective from Hawraman Village. *Tourism Management Perspectives*, 2(1), 47-54. doi: <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2012.03.001>
19. Ibanescu, B. C., Eva, M., Gheorghiu, A., & Iatu, C. (2023). Tourism-induced resilience of rural destinations in relation to spatial accessibility. *Applied Spatial Analysis and Policy*, 16(3), 1237-1254. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2014.10.018>
20. Martin, R., & Sunley, P. (2015). On the notion of regional economic resilience: Conceptualization and explanation. *Journal of Economic Geography*, 15(1), 1-42. doi: <https://doi.org/10.1093/jeg/lbu015>
21. Martin, R., & Sunley, P. (2017). Towards a developmental turn in evolutionary economic geography? In *Evolutionary economic geography* (8-28). Routledge.
22. Muiruri Njoroge, J., Atieno, L., & Vieira Do Nascimento, D. (2017). Sports tourism and perceived socio-economic impact in Kenya: The case of Machakos County. *Tourism and Hospitality Management*, 23(2), 195-217. doi: <https://doi.org/10.20867/thm.23.2.9>
23. Poczta, J., & Malchrowicz-Moško, E. (2018). Social aspects of running events participation in rural areas—the impact on health and physical activity. *Journal of Education, Health and Sport*, 8(9), 1223-1239. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.1423200>
24. Raso, G., & Cherubini, D. (2024). The sport tourism and regional economic development: A systematic review. *Scientific Journal of Sport and Performance*, 3(1), 108-121. <https://doi.org/10.55860/JKWX7277>

25. Scott, M. (2013). Resilience: A conceptual lens for rural studies? *Geography Compass*, 7(9), 597-610. <https://doi.org/10.1111/gec3.12066>
26. Tompkins, J. A. (2007). 4 Steps to Business Resilience. *Industrial Management*, 49(4), 14-18.
27. Watson, P., & Deller, S. (2022). Tourism and economic resilience. *Tourism Economics*, 28(5), 1193-1215. <https://doi.org/10.1177/1354816621990943>
28. Weligodapola, M. (2022). *Resilience and growth of small enterprises in post-conflict economy* [Doctoral dissertation, Sheffield Hallam University]. Sheffield Hallam University Research Archive.
29. Widianingsih, I., Abdillah, A., Herawati, E., Dewi, A. U., Miftah, A.Z., Adikancana, Q. M., ... & Sasmono, S. (2023). Sport tourism, regional development, and urban resilience: A focus on regional economic development in Lake Toba District, North Sumatra, Indonesia. *Sustainability*, 15(7), 5960. <https://doi.org/10.3390/su15075960>

References[In Persian]

1. Akbari Arbatani, G., Abbasi, R., & Talari, M. (2022). Identifying the antecedents of forward resilience in tourism businesses under economic sanctions. *Tourism and Development*, 11(1), 259-276. doi: [10.22034/jtd.2021.266569.2231](https://doi.org/10.22034/jtd.2021.266569.2231)
2. Andam, R., Mahdizadeh, R., & Taghipour Jahromi, F. (2013). The effects of hosting sporting events on the host community. *Contemporary Research in Sports Management*, 3(6), 73-85. doi: <https://www.magiran.com/p1255435>
3. Asadi, M., & Jabari, G. (2021). Factors affecting the resilience of rural tourism community in order to sustainable development (Case Study: Tourism target villages of Hamadan city). *Pazhooheshhaye Roostae. Rural Research*, 12(48), 684-699. doi: [10.22059/jrur.2021.325604.1646](https://doi.org/10.22059/jrur.2021.325604.1646)
4. Fakhreghazi, M., Pourramezan, E., & Molaei Heshjin, N. (2023). Economic resilience of rural settlements in Avaj County against environmental Hazards with Emphasis on Earthquake. *Journal of Space Economics and Rural Development*, 11(41), 57-76. doi: [20.1001.1.23222131.1401.11.41.4.1](https://doi.org/20.1001.1.23222131.1401.11.41.4.1)
5. Heydari, J., Savadi, M., & Saybani, H. R. (2023). Identifying the challenges facing the development of entrepreneurial sports tourism businesses in Iran. *Pazhooheshhaye Moaser dar Modiriyat-e Varzeshi*.

Contemporary Studies in Sports Management, 13(25), 115-129.
doi:[10.22084/smms.2022.23737.2808](https://doi.org/10.22084/smms.2022.23737.2808)

6. Khorasan Razavi Sports and Youth Department. (2025). *Khorasan Razavi sports and youth strategic report*.
7. Mohammadi, M. T., & Avazi Daranjani, S. (2024). *The impact of hosting sporting events on the local community and regional development: An analytical study* [paper presentation]. The 1st National Congress on Sustainable Development and Social Responsibilities: Challenges and solutions, Shiraz, Iran. doi: <https://civilica.com/doc/2169792>
8. Mohammadi, S. (2021). Analyzing and measuring the relationship between economic diversification and changes in the resilience level of rural areas: A case study of Marivan and Sarvabad counties in Kurdistan province. *Geographical Space Planning Journal*, 11(39), 23-44. doi: [10.30488/gps.2021.91923](https://doi.org/10.30488/gps.2021.91923)
9. National Statistics Center. (2025). *Statistical Yearbooks*.
10. Oliaei, F., Heidari Sarban, V., & Imani, B. (2021). *Investigating the role of tourism in the economic resilience of rural residents (Case study: Ardabil County)* [paper presentation]. 6th International Conference on Tourism, Geography and Clean Environment, Hamedan, Iran. doi: <https://civilica.com/doc/1439550>
11. Rahmani, I., Nabiouni, E., & Rahmani, B. (2018). *Economic effects of sports tourism in developing countries with emphasis on the role of the private sector* [paper presentation]. National Congress of Basic Research in Management, Economics and Accounting, Tehran, Iran. doi: <https://civilica.com/doc/949967>
12. Rural Sports and Local Indigenous Games Committee (2025).
13. Village head and council members of the villages studied. (2025).

استناد به این مقاله: بوزرجمهری، خدیجه و فعال جلالی، امین. (۱۴۰۴). اولویت بندی روستاها به لحاظ اثرگذاری گردشگری ورزشی بر تاب‌آوری اقتصادی (مطالعه موردی مناطق روستایی شمال خراسان رضوی). فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۲۰ (۷۲)، ۱-۳۰

doi: [10.22054/tms.2025.85137.3053](https://doi.org/10.22054/tms.2025.85137.3053)

Tourism Management Studies is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 International License.